

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 213/05-30

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 13. decembra 2005 v senáte zloženom z predsedu Jána Auxta a zo sudcov Alexandra Bröstla a Jána Lubyho v konaní o sťažnosti H. D., bytom L., P. K., bytom B., a E. S., bytom B., všetkých právne zastúpených advokátom JUDr. P. S., B., vo veci namietaného porušenia ich základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Bratislava I v konaní vedenom pod sp. zn. 10 C 190/00, za účasti Okresného súdu Bratislava I, takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo H. D. a E. S. na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Bratislava I v konaní vedenom pod sp. zn. 10 C 190/00 porušené bolo.

2. Základné právo P. K. na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Bratislava I v konaní vedenom pod sp. zn. 10 C 190/00 porušené nebolo.

3. Okresnému súdu Bratislava I prikazuje, aby v konaní vedenom pod sp. zn. 10 C 190/00 konal bez zbytočných priet'ahov.

4. H. D. a E. S. priznáva primerané finančné zadosťučinenie každej v sume 20 000 Sk (slovom dvadsaťtisíc slovenských korún), ktoré im je Okresný súd Bratislava I povinný vyplatiť do dvoch mesiacov od doručenia tohto nálezu.

5. P. K. nepriznáva primerané finančné zadosťučinenie.

6. Okresný súd Bratislava I je povinný uhradiť H. D. a E. S. trovy právneho zastúpenia v celkovej sume 8 603 Sk (osemtisícšesťstotri slovenských korún) na účet ich právneho zástupcu advokáta JUDr. P. S., B., do dvoch mesiacov od doručenia tohto nálezu.

7. P. K. nepriznáva úhradu trov konania.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením sp. zn. IV. ÚS 213/05 zo 6. septembra 2005 prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie sťažnosť H. D. (ďalej len „sťažovateľka 1“), P. K. (ďalej len „sťažovateľka 2“) a E. S. (ďalej len „sťažovateľka 3“), ktorou namietali porušenie ich základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2

Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupom Okresného súdu Bratislava I (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 10 C 190/00.

Okresný súd podaním sp. zn. Spr. 3215/05 z 21. októbra 2005 doručeným ústavnému súdu 2. novembra 2005 predložil k sťažnosti vyjadrenie, v ktorom podrobne chronologicky opísal priebeh predmetného konania a ďalej uviedol:

„II. Právna a skutková zložitost' sporu:

Súdne konanie je zložitým civilným sporom, ktorého predmetom je náhrada škody za nemajetkovú ujmu vyčíslená v peniazoch. V pôvodnom návrhu uplatňovali sťažovateľky vrátenie bytov do stavu spôsobilého na riadne užívanie, ako aj náhradu škody. Celý spor je komplikovaný hlavne preto, lebo v rámci dokazovania je potrebné preukazovať škodu, protiprávnosť a kauzálny nexus. Hoci bremeno dôkaznosti zaťažuje navrhovateľky, tieto skutočnosti je potrebné získať aj z iných spisových materiálov a prebiehajúcich konaní. V predmetnej veci vedie vyšetrovanie Úrad justičnej a kriminálnej polície, Okresné riaditeľstvo Policajného zboru, konanie vedie aj Krajský súd v Bratislave, pričom tomuto konaniu predchádzalo aj konanie na tunajšom súde vedené pod sp. zn. 12 C 48/98, ako aj konanie vedené na tunajšom súde pod sp. zn. 8 Nc 53/98. V predmetnom konaní sa uplatňuje zásada materiálnej pravdy viac ako zásada kontradiktórnosti. V danom prípade ide o právnu aj faktickú zložitost' prípadu s tým, že ide aj o trestnoprávne aspekty predmetnej veci. V tejto súvislosti si treba ešte uvedomiť, že dĺžku konania ovplyvňovala aj tá skutočnosť, že samotné zabezpečovanie dôkazov v konečnom dôsledku zaťažuje súd, ktorý vykonal dôkazy listinnými dokladmi, výsluchmi účastníkom, dožiadaním spisových materiálov. V tejto súvislosti je veľmi dôležitá aj skutočnosť, že navrhovatelia nie sú zastúpení právnym zástupcom, a preto súd vo zvýšenej miere musí vyzývať na odstránenie väd podaní, tak aby boli zrozumiteľné, určité a petity jednotlivých podaní vykonateľné. Na základe skutkového rozboru prípadu mám za to, že v danom prípade išlo o náročné dokazovanie skutočností rozhodujúcich pre právne posúdenie veci, a preto do dnešného dňa spor nie je ešte právoplatne skončený.

III. Prekážky postupu konania podľa § 107 a nasl. Občianskeho súdneho poriadku:

Prekážky postupu súdu podľa § 107 a nasl. Občianskeho súdneho poriadku nenastali.

IV. Prietahy, ktoré podľa názoru súdu spôsobil sťažovateľ:

Z celého rozboru veci, ktorý je výsledkom preskúmania obsahu sporového spisu a doterajšieho priebehu konania, vyplýva, že sťažovateľky nie sú zastúpené právnym zástupcom, a preto súd vo zvýšenej miere dbá na správnosť jednotlivých podaní, vzhľadom na to, že jednotlivé podania sú nejasné, neúplné a nezrozumiteľné, musí súd vyzývať na odstránenie väd. Avšak podľa názoru súdu sťažovateľky v predmetnom konaní prietahy nespôsobili, aj keď prácu súdu podstatne sťažili.

V. Prietahy, ktoré boli spôsobené súdom:

Z celého rozboru veci, ktorý je výsledkom preskúmania obsahu sporového spisu a doterajšieho priebehu konania, vyplýva, že súd vo veci riadne a priebežne koná, vykonáva dokazovanie, pričom jednotlivými procesnými úkonmi smeruje k samotného meritórnemu rozhodnutiu vo veci.

VI. Iné okolnosti, ktoré mohli mať vplyv na prietahy v konaní:

Neboli zistené.

VIII. Záver:

Z uvedeného vyplýva, že konanie pred okresným súdom o nároku sťažovateľiek na náhradu škody, resp. nemajetkovej ujmy, nie je poznačené zbytočnými prietahmi, ktoré by boli spôsobené postupom, resp. nečinnosťou súdu. Vzhľadom na právnu aj faktickú zložitosť daného sporu je vo veci potrebné vykonať rozsiahle dokazovanie.

Konečné rozhodnutie ponechávam na zváženie Ústavnému súdu Slovenskej republiky.“

Právny zástupca sťažovateľiek v podaní zo 14. novembra 2005 doručenom ústavnému súdu 18. novembra 2005 k prehľadu úkonov okresného súdu a jeho vyjadreniu

okrem iného uviedol, že „... *chronologicky potvrdzuje náš názor, že vo veci sa nekonalo plynule tak, ako to predpokladá právna úprava platná v SR*“, a žiadal ich návrhu v celom rozsahu vyhovieť.

Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože dospel k záveru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

II.

Z obsahu sťažnosti a zo súdneho spisu okresného súdu sp. zn. 10 C 190/00 ústavný súd zistil nasledovný priebeh a stav konania:

- 21. decembra 2000 bol okresnému súdu doručený návrh sťažovateľky 1, sťažovateľky 2, sťažovateľky 3, E. K. a J. K. (spolu ďalej aj „navrhovatelia“) z 30. novembra 2000 proti viacerým odporcom o odovzdanie bytov, vrátenie bytov do stavu spôsobilého na užívanie a náhradu škody - alternatívne o plnenie z poisťných zmlúv (ďalej len „návrh na začatie konania“) spolu so žiadosťou o oslobodenie od súdnych poplatkov,

- 21. januára 2001 okresný súd vyžiadal aktuálne výpisy z obchodného registra dvoch odporcov,

- 25. mája 2001 okresný súd predvolal všetkých navrhovateľov na informatívny výsluch na 13. jún 2001, na ktorom boli navrhovatelia poučení o náležitostiach návrhu na začatie konania,

- 19. júla 2001 bol okresnému súdu doručený upresňujúci a doplňujúci návrh navrhovateľov z 15. júla 2001, ktorým navrhli z dôvodu zmeny vlastníckych vzťahov pripustiť vstup do konania ďalšiemu účastníkovi ako odporcovi v 6. rade (ďalej len „odporca v 6. rade“), rozšírili žalobný petit a pripojili ďalšie listinné dôkazy,

- 8. augusta 2001 bol okresnému súdu doručený návrh navrhovateľov, ktorým rozšírili pôvodný návrh na začatie konania o nárok na „*náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch*“ spolu s návrhom na nariadenie predbežného opatrenia, v ktorom žiadali

zakázat' odporcovi v 6. rade disponovat' s nehnuteľnosťou, v ktorej sa nachádzali ich nájomné byty,

- 6. septembra 2001 (ako aj 7. septembra 2001) navrhovatelia žiadali okresný súd, aby o ich nárokoch rozhodol medzitýmym rozsudkom, a urgovali rozhodnutie o ich návrhu na nariadenie predbežného opatrenia,

- 23. novembra 2001 okresný súd vyzval navrhovateľov na zaplatenie súdneho poplatku v sume 500 Sk za podaný návrh na nariadenie predbežného opatrenia (navrhovatelia tak urobili 30. novembra 2001),

- 9. januára 2002 sťažovateľka 2 a ďalší dvaja navrhovatelia vzali späť návrh na začatie konania v plnom rozsahu, toho istého dňa okresný súd predvolal sťažovateľku 1 a sťažovateľku 3 na informatívny výsluch na 23. január 2002, na ktorom boli poučené o náležitostiach návrhu na nariadenie predbežného opatrenia,

- 5. februára 2002 sťažovateľka 1 a sťažovateľka 3 doručili okresnému súdu doplnenie návrhu na nariadenie predbežného opatrenia v zmysle informatívneho výsluchu,

- 10. apríla 2002 okresný súd uznesením č. k. 10 C 190/00-53 zastavil konanie voči sťažovateľke 2 a ďalším dvom navrhovateľom (ďalej len „uznesenie okresného súdu o zastavení konania“),

- 11. apríla 2002 okresný súd vyžiadal výpis z obchodného registra odporcu v 6. rade,

- 22. mája 2002 sťažovateľka 1 a sťažovateľka 3 doručili okresnému súdu čiastočné späťvzatie návrhu na začatie konania z dôvodu mimosúdneho vyporiadania nájomných práv s odporcom v 6. rade a zároveň zobrali späť aj návrh na nariadenie predbežného opatrenia,

- 3. júna 2002 sťažovateľka 2 osobne prevzala uznesenie okresného súdu o zastavení konania a v ten istý deň podala proti nemu odvolanie z dôvodu, že „*bolo podané na súd bez môjho vedomia a súhlasu*“,

- 17. júla 2002 okresný súd uložil sťažovateľke 2 povinnosť opraviť a doplniť odvolanie z 3. júna 2002, čo sťažovateľka 2 urobila 13. augusta 2002,

- 25. septembra 2002 okresný súd vypracoval predkladaciu správu Krajskému súdu v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) na rozhodnutie o odvolaní sťažovateľky 2,

- 17. februára 2003 krajský súd z dôvodu chyby v uznesení okresného súdu o zastavení konania vrátil okresnému súdu predmetný spis na opravu (okresný súd tak urobil 28. marca 2003, keď vydal opravné uznesenie č. k. 10 C 190/00-139),
- 18. júna 2003 okresný súd vyzval všetky tri sťažovateľky na zaplatenie súdneho poplatku za podaný návrh na začatie konania,
- 11. júla 2003 sťažovateľka 2 a 17. júla 2003 sťažovateľka 1 a sťažovateľka 3 podali na okresnom súde urgenciu vybavenia ich žiadosti o oslobodenie od súdnych poplatkov, o ktoré žiadali ešte v pôvodnom návrhu na začatie konania z 30. novembra 2000,
- 6. augusta 2003 okresný súd vypracoval predkladáciu správu krajskému súdu, ktorý 27. februára 2004 uznesením č. k. 3 Co 207/03-151 potvrdil uznesenie okresného súdu o zastavení konania vo vzťahu k sťažovateľke 2 (ďalej len „potvrdzujúce rozhodnutie krajského súdu“) a 15. apríla 2004 spis vrátil okresnému súdu,
- 27. apríla 2004 sťažovateľka 2 podala na okresnom súde návrh na náhradu škody proti viacerým odporcom a navrhla toto konanie spojiť s konaním sp. zn. 10 C 190/00 z dôvodu, že ide o identické návrhy (na základe rozhodnutia podpredsedníčky okresného súdu bol tento návrh 28. septembra 2004 zapísaný pod novú sp. zn. 8 C 632/04),
- 28. júna 2004 nadobudlo právoplatnosť uznesenie okresného súdu o zastavení konania vo vzťahu k sťažovateľke 2,
- 20. októbra 2004 okresný súd nariadil termín pojednávania na 14. január 2005, následne na základe opravy na 17. január 2005 a napokon na 14. marec 2005, zároveň vyzval odporcov na vyjadrenie k priloženému návrhu na začatie konania, čo odporcovia urobili v priebehu mesiaca január 2005,
- 25. októbra 2004 okresný súd priznal sťažovateľke 1 a sťažovateľke 3 oslobodenie od súdnych poplatkov, zastavil konanie o návrhu na nariadenie predbežného opatrenia a spojil konania vedené pod sp. zn. 8 C 632/04 a 10 C 190/00 na spoločné konanie,
- 7. februára 2005 okresný súd vyzval všetky tri sťažovateľky na podanie stanoviska k vyjadreniam odporcov, čo urobili podaním doručeným 18. februára 2005, resp. 4. marca 2005,
- 14. marca 2005 sa za prítomnosti všetkých troch sťažovateľiek a časti odporcov uskutočnilo pojednávanie, ktoré po vykonanom dokazovaní bolo odročené na neurčito

s tým, že budú vykonané viaceré dopyty o zapožičanie súvisiacich trestných a vyšetrovacích spisov, čo okresný súd urobil 20. mája 2005,

- 28. júna 2005 bol okresnému súdu doručený prípis krajského súdu, že súvisiaci trestný spis je na Generálnej prokuratúre Slovenskej republiky, 30. júna 2005 mu bol doručený vyšetrovací spis z Úradu justičnej a kriminálnej polície Krajského riaditeľstva Policajného zboru v Bratislave (ďalej len „úrad justičnej a kriminálnej polície“) a 4. júla 2005 prípis Okresného riaditeľstva Policajného zboru v Bratislave (ďalej len „okresné riaditeľstvo“), z ktorého vyplynulo, že požadovaný spis sa u nich nenachádza.

III.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Sťažovateľky sa sťažnosťou domáhali vyslovenia porušenia základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa ktorého „Každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietahov...“.

„Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov je podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu“ (IV. ÚS 365/04).

Základnou povinnosťou súdu a sudcu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie.

Táto povinnosť súdu a sudcu vyplýva z § 6 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej aj „OSP“), ktorý súdom prikazuje, aby v súčinnosti so všetkými účastníkmi konania postupovali tak, aby ochrana ich práv bola rýchla a účinná, ďalej z § 100 ods. 1 OSP, podľa ktorého akonáhle sa konanie začalo, postupuje v ňom súd zásadne bez ďalších návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá.

Sudca je podľa § 117 ods. 1 OSP povinný robiť vhodné opatrenia, aby sa zabezpečilo splnenie účelu pojednávania a úspešné vykonanie dôkazov. Ďalšia významná povinnosť pre sudcu vyplýva z § 119 ods. 1 OSP, podľa ktorého sa pojednávanie môže odročiť len z dôležitých dôvodov, ktoré sa musia oznámiť. Ak sa pojednávanie odročuje, predseda senátu spravidla oznámi deň, kedy sa bude konať nové pojednávanie.

Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným priet'ahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (IV. ÚS 74/02, III. ÚS 247/03, IV. ÚS 326/04) ústavný súd zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť vecí, o ktorej súd rozhoduje (1), správanie účastníka súdneho konania (2) a postup samotného súdu (3).

1. Z hľadiska prvého kritéria, či išlo o zložitú vec po právnej a skutkovej stránke, ústavný súd konštatuje, že predmetom konania je nárok na náhradu škody za majetkovú aj nemajetkovú ujmu vyčíslenú v peniazoch. V pôvodnom návrhu na začatie konania z 30. novembra 2000 navrhovatelia uplatnili nárok na vrátenie bytov, ich uvedenie do stavu spôsobilého na riadne užívanie, ako aj nárok na náhradu škody - alternatívne plnenia z poisťných zmlúv. Z dôvodu mimosúdneho vyporiadania nájomných práv sťažovateľka 1 a sťažovateľka 3 návrh na začatie konania 22. mája 2002 čiastočne vzali späť. Ešte predtým sťažovateľka 2 a ďalší dvaja navrhovatelia podaním doručeným okresnému súdu

9. januára 2002 návrh na začatie konania v plnom rozsahu vzali späť a žiadali konanie vo vzťahu k nim zastaviť.

Okresný súd vo vyjadrení z 21. októbra 2005 označil predmetný spor za „*komplikovaný*“ a právne a fakticky zložitý z dôvodu, že tu ide „*aj o trestnoprávne aspekty predmetnej veci*“. Ako ďalšie dôvody označil tie, že „*v rámci dokazovania je potrebné preukazovať škodu, protiprávnosť a kauzálny nexus*“, ako aj to, že je potrebné získať informácie „*aj z iných spisových materiálov a prebiehajúcich konaní*“.

Podľa názoru okresného súdu dĺžku konania ovplyvnila aj tá skutočnosť, „*že samotné zabezpečovanie dôkazov v konečnom dôsledku zaťažuje súd, ktorý vykonal dôkazy listinnými dokladmi, výsluchmi účastníkov, dožiadanim spisových materiálov*“. Ako dôvod, prečo konanie nie je právoplatne skončené, okresný súd uviedol, že „*v danom prípade išlo o náročné dokazovanie skutočností rozhodujúcich pre právne posúdenie veci*“.

Ústavný súd sa stotožňuje s označením sporov takéhoto druhu ako fakticky a právne zložitých, akceptuje uvedené dôvody a pripúšťa čiastočnú zložitosť (právnú aj faktickú) predmetného sporu. Avšak v okolnostiach konkrétneho prípadu poukazuje v neposlednom rade zároveň na skutočnosť, že okresný súd vykonal všetky opísané úkony spojené so zabezpečením dôkazov a smerujúce k rozhodnutiu vo veci samej po takmer 4 rokoch od podania návrhu na začatie konania.

2. Správanie sťažovateľiek ako účastníčok konania je druhým kritériom pri rozhodovaní o tom, či v konaní došlo k zbytočným priet'ahom.

Sťažovateľka 2 (spolu s ďalšími 2 navrhovateľmi) podaním doručeným okresnému súdu 9. januára 2002 (ktoré síce označila v odvolaní ako podané bez jej vedomia a súhlasu) vzala späť návrh na začatie konania v plnom rozsahu a okresný súd konanie vo vzťahu k nej zastavil. Jeho rozhodnutie potvrdil aj krajský súd uznesením z 27. februára 2004. Dňa 28. júna 2004 bolo konanie voči nej právoplatne zastavené a opäť sa stala účastníčkou posudzovaného konania 24. januára 2005, keď nadobudlo právoplatnosť uznesenie

okresného súdu, ktorým spojil konania vedené pod sp. zn. 10 C 190/00 a 8 C 632/04 na spoločné konanie. Vzhľadom na túto skutočnosť ústavný súd vyhodnotil správanie sťažovateľky 1 a sťažovateľky 3 spolu a správanie sťažovateľky 2 samostatne.

Správanie sťažovateľky 1 a sťažovateľky 3

Hoci ústavný súd na jednej strane konštatuje aktívny prístup sťažovateľky 1 a sťažovateľky 3 k súdnemu konaniu a záujem oň, čo potvrdzujú viaceré úradne záznamy o nahliadnutí do spisu, ako aj žiadosti o pokračovanie v konaní, na druhej strane konštatuje, že doterajšia dĺžka konania bola ovplyvnená aj ich úkonmi, resp. podaniami, ktoré okresný súd vo vyjadrení z 21. októbra 2005 charakterizoval ako „*nejasné, neúplné a nezrozumiteľné*“, čo bolo dôvodom viacerých výziev okresného súdu na odstránenie väd podaní.

Aj keď o procesných úkonoch sťažovateľky 1 a sťažovateľky 3 spočívajúcich v návrhu na pripustenie vstupu ďalšieho účastníka - ako odporcu v 6. rade (podaním doručeným 19. júla 2001) a v návrhu na rozšírenie žalobného petitu (podaním doručeným 8. augusta 2001) musí v zmysle § 95 ods. 2 OSP rozhodnúť súd, uvedené úkony môžu mať vplyv na úspešnosť návrhu v predmetnej veci, ale ich vykonanie nevytvára pre okresný súd prekážku, ktorá by bránila v jeho ďalšom postupe v konaní.

Na tomto mieste je potrebné uviesť, že ústavný súd v rámci svojej judikatúry vyslovil, že za neodstránenie stavu právnej neistoty v dôsledku uplatnenia procesných práv účastníka konania neznáša zodpovednosť oprávnená osoba, ale zodpovednosť v takomto prípade nemožno pripísať ani štátnemu orgánu konajúcemu vo veci (napr. II. ÚS 52/99, II. ÚS 242/03).

Treba však poznamenať, že ani o jednom z úkonov sťažovateľky 1 a sťažovateľky 3 okresný súd nerozhodol. O návrhu z 15. júla 2001 preto, že v dôsledku vyporiadania nájomných vzťahov s odporcom v 6. rade sa návrh na pripustenie jeho vstupu do konania stal bezpredmetným, a preto ho sťažovateľka 1 a sťažovateľka 3 dňa 22. mája 2002 vzali

späť. O návrhu na rozšírenie žalobného petitu o náhradu nemajetkovej škody vyčíslenej v peniazoch okresný súd doteraz nerozhodol.

Podľa ústavného súdu uvedené skutočnosti tiež prispeli k spomaleniu konania vo veci samej a majú aj priamu príčinnú súvislosť so vzniknutými priet'ahmi.

Napriek uvedenému okresný súd vo vyjadrení k s'ťažnosti uviedol, že „*s'ťažovateľky v predmetnom konaní priet'ahy nespôsobili, aj keď prácu súdu podstatne s'ťažili*“.

Správanie s'ťažovateľky 2

V období, odkedy sa opätovne stala účastníčkou posudzovaného konania, jej správanie bolo aktívne a súčinnosťné a v tomto štádiu konania žiadnym spôsobom neprispela k predĺženiu doterajšej doby konania.

3. Ústavný súd sa napokon zaoberal postupom okresného súdu a z dôvodu podrobnejšie opísaného pri vyhodnotení prvého kritéria posudzoval postup okresného súdu vo vzťahu k s'ťažovateľke 1 a k s'ťažovateľke 3 spolu a samostatne vo vzťahu k s'ťažovateľke 2.

Postup okresného súdu vo vzťahu k s'ťažovateľke 1 a s'ťažovateľke 3

Ústavný súd predovšetkým konštatuje, že napadnuté občianskoprávne konanie trvá 5 rokov. K nariadeniu dosiaľ jediného pojednávania uskutočneného 14. marca 2005 došlo po viac ako 3 a trištvrté roku po podaní návrhu na začatie konania a aj toto pojednávanie bolo odročené na neurčito za účelom zadováženia listinných dôkazov (trestných a vyšetrovacích spisov), hoci o súvislostiach s trestnou činnosťou mal vedomosť už pri podaní návrhu na začatie konania, keď s'ťažovateľka 1 a s'ťažovateľka 3 pripojili a priebežne dopĺňali prílohy k návrhu na začatie konania o rozhodnutia orgánov činných v trestnom konaní. Okresný súd tak urobil 20. mája 2005 (čo bolo aj ostatným úkonom okresného súdu ku dňu vydania tohto rozhodnutia), keď vyzval okresné riaditeľstvo, krajský úrad justičnej

polície a krajský súd na zaslanie príslušných súvisiacich spisov. Podľa názoru ústavného súdu takýto úkon patrí k príprave prvého pojednávania a okresný súd ho mohol vykonať ešte pred uskutočnením pojednávania, najmä ak vezmeme do úvahy, že vedel o ich existencii a že od podania návrhu na začatie konania, resp. jeho doplnenia do uskutočnenia prvého a doteraz jediného pojednávania uplynuli viac ako 4 roky.

Sťažovateľka 1 a sťažovateľka 3 (spolu s ďalšími navrhovateľmi) podali 21. decembra 2000 okresnému súdu návrh na začatie konania a až 13. júna 2001 ich okresný súd z dôvodu, že neboli právne zastúpené na informatívnom výsluchu, poučil o náležitostiach návrhu v zmysle príslušných ustanovení Občianskeho súdneho poriadku a vyzval na odstránenie väd. Sťažovateľka 1 a sťažovateľka 3 (spolu s ďalšími navrhovateľmi) tak urobili 19. júla 2001, keď v zmysle poučenia okresného súdu upravili a doplnili pôvodný návrh na začatie konania z 30. novembra 2000 a zároveň navrhli z dôvodu zmeny vlastníckych vzťahov pripustiť vstup do konania ďalšieho účastníka ako odporcu v 6. rade (zo spisu okresného súdu nevyplýva, že by bol okresný súd rozhodol o tomto návrhu).

Dňa 8. augusta 2001 sťažovateľka 1 a sťažovateľka 3 doručili okresnému súdu rozšírenie návrhu na začatie konania spolu s návrhom na nariadenie predbežného opatrenia. Okresný súd až 23. novembra 2001 vyzval sťažovateľku 1 a sťažovateľku 3 na zaplatenie súdneho poplatku, ktoré ho aj napriek žiadosti o oslobodenie od súdnych poplatkov z 30. novembra 2000 uhradili 30. novembra 2001. Okresný súd predvolal sťažovateľku 1 a sťažovateľku 3 na informatívny výsluch na 23. január 2002 za účelom odstránenia väd podaného návrhu na nariadenie predbežného opatrenia. Sťažovateľka 1 a sťažovateľka 3 doplnili 5. februára 2002 návrh na nariadenie predbežného opatrenia.

Z dôvodu, že 22. mája 2002 (t. j. takmer po 10 mesiacoch od podania návrhu na nariadenie predbežného opatrenia) došlo k mimosúdnemu vyporiadaniu nájomných práv sťažovateľky 1 a sťažovateľky 3 s odporcom v 6. rade, v ten istý deň osobne čiastočne vzali späť návrh na začatie konania z 30. novembra 2000 doplnený podaním z 15. júla 2001, ako

aj návrh na nariadenie predbežného opatrenia, ktorý sa vzhľadom na vyporiadanie ich nájomných práv stal bezpredmetným.

Ústavný súd pripomína, že sťažovateľka 1 a sťažovateľka 3 v sťažnosti nenamietali postup okresného súdu v konaní o návrhu na nariadenie predbežného opatrenia, ale namietali iba to, že *„úkony, ktoré priebežne vykonával, nesmerovali k rozhodnutiu vo veci samej“*.

Ústavný súd predovšetkým konštatuje, že od podania návrhu na začatie konania 21. decembra 2000, resp. jeho doplnenia doručeného okresnému súdu 19. júla 2001, do 20. októbra 2004, keď okresný súd vyzval odporcov na vyjadrenie k návrhu na začatie konania a nariadil termín pojednávania na 14. január 2005, neskôr na 17. január 2005 a napokon na 17. marec 2005, celú svoju procesnú aktivitu (okrem dvoch informatívnych výsluchov za účelom odstránenia väd podaní) obmedzil na úkony spojené s odvolaním sťažovateľky 2 proti rozhodnutiu okresného súdu o zastavení konania (výzva na doplnenie odvolania sťažovateľky 2, vyhotovenie opravného uznesenia okresného súdu o zastavení konania a v dôsledku toho opakované predloženie spisu krajskému súdu na rozhodnutie o odvolaní sťažovateľky 2), a navyše od 27. apríla 2004, keď sťažovateľka 2 podala okresnému súdu identický návrh na náhradu škody ako v konaní vedenom pod sp. zn. 10 C 190/00 a žiadala obe konania spojiť na spoločné konanie (podateľňou bol pripojený k sp. zn. 10 C 190/00), riešil otázku zápisu tohto podania ako novej veci pod novou spisovou značkou (čo sa stalo 28. septembra 2004, keď bol zapísaný pod sp. zn. 8 C 632/04), pričom okresný súd nevykonával žiadne úkony smerujúce k prerokovaniu a meritórnemu rozhodnutiu vo veci samej.

Dňa 25. októbra 2004 okresný súd rozhodol:

- o žiadosti sťažovateľky 1 a sťažovateľky 3 z 30. novembra 2000 o oslobodenie od súdnych poplatkov tak, že im priznal oslobodenie na celé konanie,

- o späťvzati návrhu sťažovateľky 1 a sťažovateľky 3 z 22. mája 2002 na nariadenie predbežného opatrenia doručeného okresnému súdu 8. augusta 2001 tak, že ho zastavil,

a o čiastočnom späťvzatí návrhu na začatie konania z 30. novembra 2000 tak, že konanie proti časti odporcov zastavil,

- o spojení vecí vedenej pod sp. zn. 8 C 632/04 a 10 C 190/00 na spoločné konanie.

Vychádzajúc z uvedeného nemohol ústavný súd považovať postup okresného súdu v tomto období za efektívny a súladný so základným právom sťažovateľky 1 a sťažovateľky 3 na prerokovanie vecí bez zbytočných prietáhov.

V súvislosti s opísaným postupom okresného súdu vzal ústavný súd do úvahy svoju doterajšiu judikatúru, podľa ktorej k zbytočným prietahom v súdnom konaní nemusí dochádzať len nekonaním príslušného súdu, ale aj takou jeho činnosťou, ktorá nesmeruje k odstráneniu právnej neistoty účastníkov súdneho konania. „Aj neefektívna činnosť štátneho orgánu (všeobecného súdu) môže zapríčiniť porušenie ústavou zaručeného práva na prerokovanie vecí bez zbytočných prietáhov, ak činnosť štátneho orgánu nesmerovala k odstráneniu právnej neistoty ohľadom tých práv, kvôli ktorým sa sťažovateľ obrátil na štátny orgán, aby o jeho veci rozhodol“ (napr. IV. ÚS 164/03, IV. ÚS 121/04, IV. ÚS 267/04).

Aj pri zohľadnení istého podielu sťažovateľky 1 a sťažovateľky 3 na vzniku prietáhov je zrejmé, že okresný súd sa svojím postupom pričinil o to, že jeho neefektívna a nesústredená činnosť viedla k porušeniu základného práva sťažovateľky 1 a sťažovateľky 3 na prerokovanie ich vecí bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy.

Vzhľadom na to ústavný súd dospel k názoru, že doterajším postupom okresného súdu v konaní, ktoré je na ňom vedené pod sp. zn. 10 C 190/00, došlo k zbytočným prietahom, a tým aj k porušeniu základného práva na prerokovanie vecí bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy.

Pretože ústavný súd zistil porušenie sťažovateľkou 1 a sťažovateľkou 3 označeného základného práva okresným súdom, prikázal mu, aby vo veci konal bez zbytočných

priet'ahov a odstránil tak stav právnej neistoty, v ktorej sa nachádzajú sťažovateľka 1 a sťažovateľka 3 domáhajúce sa rozhodnutia súdu v ich veci.

Postup okresného súdu vo vzťahu k sťažovateľke 2

Sťažovateľka 2 sa opätovne stala účastníčkou posudzovaného konania 24. januára 2005 (keď nadobudlo právoplatnosť uznesenie okresného súdu z 25. októbra 2004 o spojení vecí vedenej pod sp. zn. 8 C 632/04 a 10 C 190/00 na spoločné konanie). Keďže od 20. októbra 2004 okresný súd vykonal viacero úkonov smerujúcich k meritórnemu rozhodnutiu vo veci už vyššie konkretizovaných (okrem iného 25. októbra 2004 rozhodol aj o jej žiadosti o oslobodenie od súdnych poplatkov, atď.), nariadil pojednávanie, ktoré po vykonanom dokazovaní odročil na neurčito za účelom vyžiadania súvisiacich spisov, o predloženie ktorých aj požiadal úrad justičnej a kriminálnej polície, okresné riaditeľstvo a krajský súd (čiastočne bezúspešne), niet dôvodu konštatovať, že v tomto štádiu konania došlo k namietanému porušeniu označeného základného práva sťažovateľky 2.

IV.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy „Ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadost'učinenie“.

Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde „Ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadost'učinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha“. Podľa § 56 ods. 5 citovaného zákona ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadost'učinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť sťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

Sťažovateľky v sťažnosti žiadali aj o priznanie primeraného finančného zadosťučinenia „každej“ v sume 500 000 Sk z dôvodov „pretrvávajúceho psychického stresu, právnej neistoty a z toho vyplývajúceho emocionálneho vyčerpania“.

Podľa názoru ústavného súdu prichádza v tomto prípade do úvahy priznanie primeraného finančného zadosťučinenia.

Pri určení výšky primeraného finančného zadosťučinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti aplikovaných Európskym súdom pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

Vzhľadom na doterajšiu dĺžku konania okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 10 C 190/00, ktorá predstavuje 5 rokov, berúc do úvahy konkrétne okolnosti prípadu, ako aj skutočnosť, že konanie vo veci nebolo do rozhodnutia ústavného súdu právoplatne skončené, ústavný súd považoval priznanie sumy po 20 000 Sk pre sťažovateľku 1 a sťažovateľku 3 za primerané finančné zadosťučinenie podľa § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde.

Priznanie primeraného finančného zadosťučinenia je viazané na porušenie základného práva sťažovateľa. Keďže ústavný súd nezistil porušenie označeného základného práva sťažovateľky 2, nepriznal jej ani primerané finančné zadosťučinenie.

O úhrade trov konania sťažovateľky 2 ústavný súd rozhodol v zmysle § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde tak, že jej ich úhradu z dôvodu neúspešnosti nepriznal.

Ústavný súd napokon rozhodol aj o úhrade trov konania sťažovateľke 1 a sťažovateľke 3, ktoré im vznikli v dôsledku právneho zastúpenia pred ústavným súdom advokátom JUDr. P. S., a ktoré si uplatil podaním zo 14. novembra 2005 v sume 23 974 Sk. Ústavný súd pri priznaní trov konania vychádzal z výšky priemernej mesačnej mzdy zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za I. polrok 2004, ktorá bola 15 008 Sk.

Úhradu priznal za dva spoločné úkony právnej služby (prevzatie a prípravu zastúpenia a podanie sťažnosti) v súlade s § 1 ods. 3, § 11 ods. 2, § 14 ods. 1 písm. a) a c) vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení vyhlášky č. 279/2005 Z. z. (ďalej len „vyhláška“), t. j. za každý úkon po 2 501 Sk a 4 x 150 Sk režijný paušál (§ 16 ods. 3 vyhlášky). Uvedená odmena sa v prípade spoločných úkonov pri zastupovaní viacerých osôb znižuje o 20 % (§ 13 ods. 3 vyhlášky). Úhrada bola priznaná v celkovej sume 8 603 Sk.

Priznanú úhradu trov právneho zastúpenia je okresný súd povinný zaplatiť na účet právneho zástupcu sťažovateľky 1 a sťažovateľky 3 (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 OSP).

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 13. december 2005